

27. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории : в 2-х т. – Т. 1. Гештальт и действительность / О. Шпенглер ; [пер. с нем., вступ. ст. и примеч. К. А. Свасьян]. – М. : Мысль, 1993. – 663 с. – (Библиотека «Философское наследие»).
28. Этнос // Словарь гендерных терминов [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.owl.ru/gender/346.htm>

В статье анализируются наиболее известные типологии картин мира. Это концепции В. Дильтея, О. Шпенглера, Ф. Ницше, М. Вебера, М. Хайдеггера, М. Шелера, К.Р. Мегрелидзе, О. Тойнби, П. Сорокина, К. Клакхона, Ф. Стродбека, П. Рудина, Г. Хофстеде, Г. Триандиса, Р. Бенедикт, Фромма, Р. Редфилда, М. Мид. «Картина мира» в данном контексте используется как обобщающий термин применительно родственных понятий/реалий: «картина мира», «образ мира», «ментальность», «мировоззрение», «этнос». Показано, что описанные характеристики картин мира имеют большие эвристические возможности, в частности для систематизации и рефлексии психологических, социокультурных и педагогических знаний и инноваций.

The most known typologies of the pictures of the world are analyzed in the article. These are the concepts by W.Dilthey, O.Spengler, F.Nietzsche, M.Weber, M.Heidegger, M.Scheler, K.R.Megrelidze, O.Toynby, P.A.Sorokin, K.Kluckhohn, F.Strodbeck, S.P.Rudin, G.Hofstede, G.Triandis, R.Benedikt, E.Fromm, R.Redfield, M.Mead. In this context, "picture of the world" is used as a general term applicable to such related notions/realities as "worldview", "image of the world", "mentality", "outlook", "ethos." Characteristics of the pictures of the world have been shown to possess great heuristic possibilities, in particular for managing and systematizing psychological, social, cultural and pedagogical knowledge and innovations.

Макаренко О., Ходос О., Семиразюменко О.

ВРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОЛОДОГО ПОПОВНЕННЯ В РОБОТІ ОФІЦЕРА-ПСИХОЛОГА, ЯК ВІДМІННА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

У статті аналізуються чинники та фактори, що зумовлюють психологічні особливості молодого поповнення осіннього призову 2011 року до Збройних Сил України. Розкриваються основні причини трансформування свідомості та світогляду призовників, в корені яких лежить якісне перетворення сталих форм політичного і економічного життя. Зміни в суспільно - політичній і економічній сферах життєдіяльності, як наслідок, зумовили активну переоцінку цінностей та переорієнтування на принцип корисності. Окреслюються межі психологічного втручання та необхідність підтримки та психологічного супроводу військовослужбовців Збройних Сил України, (ЗСУ). Наголошується на

необхідності засвоєння передового світового досвіду психологічної роботи різних країн та використання індивідуального підходу до призовників з урахуванням особливостей їх індивідуальної підготовки.

Зроблено висновки щодо мотивації молоді до служби в ЗСУ та подальшого індивідуального збереження, мотивування окремого бійця, використовуючи метод власного прикладу.

Актуальність дослідження, постановка проблеми. У час глобалізації суспільства, європейського шляху розвитку Збройні Сили України набувають чітких якостей розвинутого соціального інституту, окреслюється помітна тенденція до вдосконалення та позитивних змін. У суспільстві переглядається значення армії для її громадян, про що свідчить хоча б осіння призовна кампанія 2011 року та перегляд бюджетного фінансування на потреби армії. Можемо з впевненістю стверджувати, що ЗС залишаються єдиним соціальним інститутом, який повною мірою виконує своє призначення, на відміну від інститутів родини, церкви, культури тощо. Необхідно усвідомити причини подібних тенденцій, покращити позитивну динаміку, закріпити здобутки, зробити вірні висновки. Одним з пріоритетних завдань сьогодні є ініціативна, персональна спрямованість офіцера – психолога щодо організації та ефективної роботи психологічної служби.

Виклад основного матеріалу. Зрозуміло, що життя військовослужбовців переповнене переважно екстремальними, стресогенними ситуаціями, крайніми формами прояву яких є стрес [5], у силу специфіки професії та сучасних вимог суспільства. Становлення ЗСУ, як і держави в цілому, проходить нелегкий, довготривалий шлях, безліч негативних чинників ще слід подолати, але процес розвитку триває, шляхом спроб і помилок ми виправляємо недоліки, закріплюємо позитивні тенденції і переймаємо передовий світовий досвід. Твердження, що вдосконалення і реформування армії потребує лише значних фінансових впливів з боку держави вірне лише з одного боку, адже справжня реформа відбувається при усвідомленні та переосмисленні основних концепцій розуміння місця Збройних Сил у міжсоціально-інституційній взаємодії в середині самої держави. Іншими словами, реформи мають проходити не лише зовні, а й у середині (у свідомості військовослужбовців усіх рангів) [1]. Як показує історичний досвід, подібні зміни приходять та укорінюються у суспільстві лише двома відмінними шляхами:

1. Через розуміння необхідних тенденцій стосовно оновлення армійських структур, концепцій, підходів та підготовки, за допомогою моніторингу світового ринку, політичних обставин у світі та передового світового досвіду не лише розвинутих країн, а й кожного конкретного глобального чи локального збройного конфлікту.

2. Через силові конфлікти в середині власної держави, чи власного війська, в наслідок численних втрат особового складу у протистоянні із більш прогресивним супротивником;

Інших прикладів, на жаль(прислівник, пишеться окремо), історія нам не лишила.

Загалом робота щодо взаємодії суспільства з армією поставлена слабо, особливо агітаційний аспект – висвітлюються лише гіперболізовані «позитивні моменти» служби в українському війську, або суто негативні прояви та випадки, суспільство потребує глибшого та ширшого діалогу; робота проводиться, але потрібна ініціатива котра не лише спрямована «з гори», а й особисто з боку кожного військовослужбовця [4].

Виник цікавий парадокс – через негативні соціально-економічні тенденції на рівні цивільного суспільства Збройні Сили України поступово набувають позитивних рис у свідомості громадян; те, що мало досягатись за рахунок ідеологічної роботи держаних органів, досягається шляхом бездіяльності «армії» чиновництва та корумпованості ринку.

В результаті дослідження особового складу (молодого поповнення з Територіальних Центрів Комплектування), проведеного протягом жовтня місяця 2011 року на базі військової частини А1317 (досліджено близько 60-ти військовослужбовців), виявлено, що більшість громадян є свідомо орієнтованими стосовно військової служби за контрактом, їх позиція зважена та поміркована; за чинним законодавством контракт підписується терміном від трьох до п'яти років. До ЗСУ охоче йдуть громадяни з вищою освітою, червоними дипломами, одружені, забезпечені і не дуже, й усі називають наступні причини:

1. Бажають захищати Державу;
2. Соціальна захищеність;
3. Стабільність;
4. Гідне фінансове забезпечення.

Більшість із них мали досвід роботи не лише за спеціальністю, що зумовлено свавіллям цивільного життя; юристи, історики опанували до цього спеціальності охоронців, вантажників, продавців, слюсарів та зварювальників – такі реалії нашого життя. І саме ЗСУ, з усією антирекламою псевдо державних організацій, виступає надійним гарантом стабільного майбутнього, жоден громадянин не зазначив, що він йде служити за "легкими грошима", усі усвідомлюють, що служба буде важкою, особистого часу буде мало, але це нікого не лякає, про що свідчить ефективна адаптація в новому колективі (дослідження проведене у в/ч А1317 з 1.11 по 10.11) 58 військовослужбовців адаптувалися вдало, гідно несуть службу і сумлінно виконують свої обов'язки, що дорівнює ста відсоткам.

Служба у ЗС є безперечно сильним стресогенним джерелом із безліччю критичних ситуацій, як для фізичного так і для психічного стану військовослужбовця [3,8].

Серед військовослужбовців військової служби за контрактом інфантильних поглядів щодо армії не зафіксовано; зазвичай солдати строкової служби – категорія найбільш несвідомого соціуму [2], у переважній більшості із поверхневими інфантильними поглядами щодо ЗСУ. Але призовна компанія (не зважаючи на ворожу позицію державних та приватних ЗМІ) показала, що громадя-

ни прагнуть потрапити до армії, у більшості випадків попит перевищує пропозицію військоматів, багатьом призовникам надано відстрочки. Психологічна служба ЗСУ плідно працює з даною категорією військовослужбовців, займається (на даному етапі) не лише професійним відбором, а й психологічним супроводом, індивідуальною випереджаючою роботою щодо покращення процесу адаптації молодого поповнення, надаються консультації бійцям, їх батькам, сержантському та офіцерському складу тощо.

Консультативна, та й будь-яка робота в армійському середовищі значно відрізняється від ідентичних видів робіт у цивільному житті – наявні специфічні особливості, що пов'язано з часом та особливостями взаємодії консультант – клієнт (враховуючи стосунки підлеглості). Сутність же процедури не змінилась – це процес взаємодії двох чи більше людей у атмосфері довіри, коли спеціальні знання консультанта спрямовані на надання психологічної допомоги клієнту, чи групі клієнтів з оперативного розв'язання проблем, виявлені особистісних ресурсів, чи створенні перспективних програм розвитку [6].

Посада офіцера-психолога вимагає не лише сумлінного відношення до своєї діяльності, а й постійного прагнення до самовдосконалення і не лише як працівника психологічної служби, а як офіцера, як лідера. Основними керуючими документами даного фахівця мають стати не лише статuti, накази та організаційно-методичні вказівки, а й почуття власної гідності, совісті, основним методом виховання підлеглих має стати метод власного прикладу [9]. Важливими компонентами ефективної роботи офіцера-психолога є забезпечення ефективної адаптації особового складу та робота з подолання військового стресу.

З точки зору антистресової роботи наше головне завдання, як військових психологів – це максимально адекватно озброїти молодих солдат стосовно майбутніх вимог несення служби, а саме:

1. Проведення превентивної роботи – випереджаюча психологічна робота, щодо передбачення можливих стресогенних ситуацій та підготовка до вирішення останніх;
2. Визначення «проблемних» військовослужбовців – тих, що не змогли вчасно подолати стрес, і весь комплекс стресових проявів переріс у дистрес, що для солдата під час навчання недопустимо;
3. Психологічний супровід особового складу (без відриву від навчання), допомога як слабкій, так і сильній ланці військового колективу;
4. Робота з «проблемним» складом – військовослужбовцями зі слабкою стресрезистентністю [7].

Рівень авторитету ЗСУ в очах громадян зріс, але немає жодних ілюзій стосовно молоді (солдат строкової служби), – їх фізичний стан, як і психологічний вимагає бажати кращого. З кожним призовом зростає кількість молодих людей, які не тільки пробували, а й систематично вживали наркотичні речовини, істотно погіршується функціональний рівень знань (обсяг пам'яті, швидкість читання, рівень обізнаності, рівень комунікації тощо); зріс рівень озлобленості, зменшився рівень адаптаційних можливостей особистості. Більшості солдатам притаманна слабкість перед випробуваннями долі, – непереносимість

ситуації неспіху (порушення чи краху життєвого плану), мало варіативна життєва позиція [2,3].

Серед опитаних 257 солдат виявилось, що у 153-ох очікування щодо служби співпало, це пов'язано з тим, що молодь більше стала орієнтуватися на армійський досвід старших товаришів, а ніж на дегративні витвори мистецтва сучасного телебачення, що є кроком уперед. Чекали гіршого - 81; насправді добре, коли все виявляється значно краще, аніж очікуєш, але це - яскравий приклад антиреклами і негативної пропаганди ЗСУ у нашому суспільстві. Чекали кращого – 23, здебільшого це юнаки, що мають вищу освіту, спортивні досягнення тощо, основні претензії стосуються організації навчання (відсутність рукопашного бою, мала кількість стрільб – 3-4 рази на рік, недостатня фізична підготовка тощо). Подібне дослідження було вибірково проведене нами у 2008 році в іншій частині, виявилось, що з 300 військовослужбовців чекали кращого – 181, уявлення співпали у семи, решта – відповідно. Як ми бачимо, навіть з такого малого розподілу і у межах подібного порівняння ми можемо зробити відповідні висновки.

Ми є свідками вдосконалення роботи армії, як соціального інституту, військомати займаються відбором призовників і, відправляючи їх до частин, надсилають і результати первинного психологічного обстеження, тож офіцер – психолог має низку показників психічних функцій особистості солдата, і має змогу скласти певні характеристики, визначитися з алгоритмом і пріоритетами роботи щодо даного складу; він має змогу провести порівняльну характеристику результатів обстеження з військового комісаріату і проведених ним особисто, – що надає командирам рот більш повну картину особистості стосовно кожного солдата окремо, чи нового колективу загалом. На даний час методичний арсенал психолога розроблений добре, представлений широким діапазоном показників. Для дослідження контрактників – 9 методик: “Арифметичний рахунок”, “S-тест”, МДОМ-2, Р. Кеттела (PF-105-C), "ОСТ", НПН-А, “адаптивність-200”, "Матриці Равена", (встановлення закономірностей), строковиків – 6 методик: («НПН-А», СПС Г.Айзенка. Методика Г.Айзенка Ері, Басса-Дарки, “Прогноз 2”, Тейлора-Пейсахова), але ці тести є ще неадаптованими до менталітету, психіки та духовного світу українського воїна, а більш орієнтовані на «західного» військовослужбовця. Робота над вдосконаленням та доповненням методичного матеріалу триває.

Висновки

1. Молоде поповнення за своїм змістом є неоднорідним, таким що постійно змінюється і військовий психолог має орієнтуватися у поглядах, бажаннях та у особливостях індивідуальної підготовки юнаків для більш ефективної роботи. Самостійне засвоєння передового світового досвіду психологічної роботи різних країн є необхідною умовою роботи на даній посаді. Слід пам'ятати, що психолог у ЗСУ це не лише данина моді про західного устрою, а сучасна необхідність; відносна новизна даної посади вимагає від офіцера – психолога власної ініціативи у професійному самовдосконаленні та покращенні ефективності роботи.

2. Мотивація молоді йти до лав армії є відображенням реального відношення влади до Збройних Сил, основним завданням військового психолога у даному випадку є збереження, підтримка та розвиток позитивного самомотивування кожного бійця окремо, насамперед методом власного прикладу у службі, побуті, відношенні до життя й до смерті, до навчання й відпочинку не лише в робочий час, а й у вільний від служби час. Лише за таких умов, коли кожен військовослужбовець буде пишатися собою, ми будемо пишатись Збройними Силами України й Державою загалом.

Література

1. Андриенко Е. В. Социальная психология . – М., 2003. – 264с.
2. Иванов Д. А. Психический инфантилизм у военнослужащих. – М.: Черная белка, 2010. – 304с.
3. Макаренко О. М., Ходос О. С. Освітній стрес та випереджаюча освіта. Монографія. – Київ, 2011. – 185с.
4. Сельченков К. В. Проблемы военной психологии. – Мн., 2003. – 640с.
5. Смирнов Б. А., Долгополова Е. В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. – 2 изд. Испр., доп. – Х.: Изд-во гуманитарный центр, 2007. – 292с.
6. Хомич Г. О., Ткач Р. М. Основы психологического консультирования. – К., 2004. – 152с.
7. Щербатих Ю. В. Психология стресса.– М., 2008, – 304с.
8. Ягупов В. В. Військова психологія: Підручник. – К: Тандем, 2004. – 656 с.
9. Караяни А. Г. Военный психолог. Хочу быть им...www.psynavigator.ru

В статье анализируются причины и факторы, обуславливающие психологические особенности молодого пополнения осеннего призыва 2011 года в Вооруженные Силы Украины. Раскрываются основные причины трансформации сознания и мировоззрения призывников в корне которых лежит качественное преобразование устойчивых форм политической и экономической жизни. Изменения в общественно- политической и экономической сферах жизнедеятельности, как следствие обусловили активную переоценку ценностей и переориентацию на принцип полезности. Очерчиваются границы психологического вмешательства и необходимость поддержки и психологического сопровождения военнослужащих ВСУ. Подчеркивается необходимость усвоения передового мирового опыта психологической работы разных стран и использовании индивидуального подхода к призывникам с использованием учета особенностей их индивидуальной подготовки. Сделаны выводы о мотивации молодежи к службе в ВСУ и дальнейшем индивидуальном сохранении мотивации отдельного бойца, используя метод личного примера.

This research has shown the causes and factors which cause psychological features of the militaries of fall recruitment 2011. Changes in the political and economical life of society caused the active reassessment of social values and reorientation to

the principles of utility. Also the limits of psychological intervention and the need to psychological support armed forces of Ukraine personnel are defined. The conclusions about the motivation of young people to serve in the Armed Forces of Ukraine and the subsequent preservation of individual motivation of an individual soldier, using the method of personal example are made.

Малхазов О.Р.

ТЕПІНГ-ТЕСТ ЯК МЕТОД ДІАГНОСТИКИ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ, ПОБУДОВИ ТА УПРАВЛІННЯ ЦИКЛІЧНИМИ РУХАМИ

У статті доведено, що всі показники отримані за допомогою тепінг-тесту, характеризують індивідуальні особливості організації, побудови та управління циклічними рухами, діями, діяльністю інтегративно діючої циклічної, двокільцевої, матричної, багаторівневої системи.

Ключові слова: тепінг-тест, лабільність, циклічна, двокільцева, матрична, багаторівнева система організації, побудови та управління руховою діяльністю.

Актуальність. Загальновідомо, що у спинному мозку існують нейронні механізми, здатні генерувати відносно стереотипні реакції. За прийнятою термінологією їх називають рефлексії у відповідь на певні подразники. В дослідженні ми називатимемо їх автоматизмами різних рівнів організації, побудови та управління руховою діяльністю. Хоч автоматизми здаються достатньо простими утвореннями, зв'язки, які їх здійснюють мають досить складну структуру. Ще більш складну структуру мають автоматизовані рухи відповіді, пов'язані із циклічними рухами. Ці автоматизми зумовлюють інтерес дослідника, оскільки очевидно, що вони не можуть здійснюватись за рахунок простих зв'язків від рецептора до мотонейронного пулу. Принаймні, повинен існувати якийсь проміжний контур зі здатністю до осциляції. Теоретично такі механізми могли б використовувати пропріоцептивний зворотний зв'язок, у відповідні моменти, від здійснюючої коливальні рухи кінцівки для переключення аферентних сигналів із одного м'язового ансамблю на їх антагоністи і зворотно. Проте майже в усіх досліджуваних випадках [1– 15] було виявлено, що такі осциляції виникають і за умов відсутності пропріоцептивного зворотного зв'язку. Запропоновано здогадний механізм, який здійснює реципрокно рухову активність, сутність якого полягає в тому, що нейрони, які беруть участь у двох різнопланових рухах, одночасно отримують збуджувальні імпульси, проте вони гальмують один одного через зв'язки, які здатні до дуже швидкої адаптації та відновленню власної збуджуваності. Під час збудження однієї групи нейронів інша, на деякий час гальмується. Проте, поступово гальмівний вплив ослаблюється, і друга група нейронів отримує здатність до збудження, відразу ж викликаючи гальмування першої групи. Таким чином збудження утримується доти, доки гальмі-